

Sygn. akt III AUa 931/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2013 r. w Szczecinie

sprawy K. M.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

przy udziale zainteresowanej I. M.

o niespełnieniu warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz w sprawie nadpłaty należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 25 czerwca 2012 r. sygn. akt VII U 376/12

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSO del. Beata Górską

Sygn. akt III A Ua 931/12

UZASADNIENIE

Decyzją Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 21 listopada 2011 roku znak(...)stwierdzono nieważność decyzji z 13 listopada 2000 roku znak (...) w całości powołując się przy tym na art. 156 §1 k.p.a. oraz wydanie decyzji o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników przez K. M. z rażącym naruszeniem prawa. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że z dokumentacji otrzymanej z Urzędu Gminy N. oraz Pierwszego Urzędu Skarbowego w S. wynika, że na dzień podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników tj. 1 sierpnia 2000 roku K. M. prowadził działalność gospodarczą, o czym nie poinformował KRUS składając dokumenty do ubezpieczenia w dniu 27

października 2000 roku, a zatem na dzień 1 sierpnia 2000 roku nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Pismem z 13 grudnia 2011 roku K. M. złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy w związku z decyzją stwierdzającą nieważność decyzji KRUS z dnia 13 listopada 2000 roku znak (...)

Decyzją z dnia 21 listopada 2011 r. nr (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził, że na dzień 1 sierpnia 2000 roku K. M. nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. W uzasadnieniu powołał się na art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym do 1 maja 2004 roku oraz stwierdził, że w wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalono, że na dzień podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, tj. 1 sierpnia 2000 roku prowadził on nieprzerwanie pozarolniczą działalność gospodarczą, o czym nie poinformował organu rentowego składając dokumenty do ubezpieczenia w dniu 27 października 2000 roku.

Decyzją wydaną 23 listopada 2011 roku(...) organ stwierdził nadpłatę z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 9.078,80 zł, która powstała w związku z wyłączeniem wnioskodawcy z ubezpieczenia społecznego rolników od 1 sierpnia 2000 roku na podstawie decyzji z 21 listopada 2011 roku.

W odwołaniu od decyzji z 21 listopada 2011 roku nr (...) oraz decyzji z 23 listopada 2011 roku(...)K. M. wniósł o ich uchylenie. Zaskarżając decyzje w całości ubezpieczony zarzucił wydanie decyzji z 21 listopada 2011 roku z rażącym naruszeniem zasad postępowania administracyjnego i wskazał, że KRUS uniemożliwił mu udział w postępowaniu wyjaśniającym oraz zgłaszanie wniosków dowodowych i innych czynności niezbędnych do wyjaśnienia sprawy. Kolejno wskazał, że wniosek o ubezpieczenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego złożył 27 października 2000 roku i należy do niego stosować treść ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników na dzień złożenia wniosku. Zdaniem odwołującego od 1 stycznia 1997 roku rolnikowi prowadzącemu jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą przysługiwało prawo wyboru systemu ubezpieczenia społecznego na podstawie art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Prowadząc działalność rolniczą od 11 lipca 2000 roku dokonał wyboru ubezpieczenia. Konsekwencją tego było zaś nie opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne. Podkreślił, że 1 sierpnia 2000 roku dokonał wyrejestrowania z ubezpieczeń społecznych w związku z zaprzestaniem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W chwili składania wniosku o ubezpieczenie w KRUS spełniał więc warunki ubezpieczenia określone w art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 1 ustawy, tj. prowadził na własny rachunek działalność rolniczą w posiadany gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1ha przeliczeniowego oraz nie podlegał innemu ubezpieczeniu społecznemu. Zdaniem odwołującego nie zataił on faktu podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących pozarolniczą działalność i nie wprowadził organu rentowego w błąd. Podkreślił również, że decyzja o objęciu rolnika systemem rolniczego ubezpieczenia społecznego, nawet jeśli została wydana wskutek błędu organu rentowego co do prawa wyboru pomiędzy tym ubezpieczeniem a ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą, ma prawo kształtujący charakter i nie może być zmieniona ze skutkiem wstecznym.

W odpowiedzi na odwołanie Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosła o jego oddalenie w całości, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji. Dodatkowo organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 37 ustawy rolnik jest zobowiązany w ciągu 14 dni zgłosić KRUS osoby podlegające ubezpieczeniu w jego gospodarstwie oraz informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianie tych okoliczności. Nadto ZUS potwierdził fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 1 listopada 1991 roku do 31 lipca 2000 roku. Z pisma I Urzędu Skarbowego w S. z 31 sierpnia 2011 roku wynikało, że ubezpieczony figuruje jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. W wyniku weryfikacji informacji organ rentowy stwierdził nieważność decyzji z 13 listopada 2000 roku jako wydanej z rażącym naruszeniem prawa oraz wydał zaskarżone w niniejszym postępowaniu decyzje KRUS.

Postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2012 roku wezwano do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanej I. M. (byłą żonę K. M.).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

K. M. od 1 stycznia 1991 roku do 30 września 1991 roku podlegał rolniczemu ubezpieczeniu wypadkowemu i chorobowemu jako domownik, ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu w ww. okresie nie podlegał.

Nie podlegał również ubezpieczeniu wypadkowemu i chorobowemu, emerytalno-rentowemu w okresie od 1 października 1991 roku do 31 lipca 2000 roku.

Od 4 września 1991 roku K. M. nieprzerwanie prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą w zakresie usług transportowych i handlowych wpisaną do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez burmistrza gminy N..

Ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wnioskodawca podlegał w okresie od 1 listopada 1991 roku do 31 lipca 2000 roku.

W dniu 1 sierpnia 2000 roku złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych druki (...) z kodem 140 oznaczającym zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej oraz (...) z kodem 113 oświadczając, że zaprzestał prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

K. M. faktycznie nie zgłaszał przerw w prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej ani też jej likwidacji.

Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej ubezpieczony wykazywał przychód w wysokości: 26.725,00 zł w 2000 roku, 15.116,50 zł w 2001 roku, 20.233,00 zł w 2002 roku, 107.504,59 zł w 2003 roku, 147.173,52 zł w 2004 roku, 187.361,40 zł w 2005 roku, 199.677,23 zł w 2006 roku, 206.554,50 zł w 2007 roku, 171.274,37 zł w 2008 roku, 294.899,19 zł w 2009 roku oraz 312.228,10 zł w 2010 roku.

W dniu 27 października 2000 roku K. M. złożył wniosek o objęcie go ubezpieczeniem społecznym rolników. Do wniosku załączył zaświadczenie ZUS, z którego wynikało, że w okresie od 01.11.1991r. do 31.07.2000 zł. objęty był ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Nie poinformował organu o prowadzeniu działalności gospodarczej.

Decyzją z dnia 13 listopada 2000 roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdziła podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie dla K. M. od dnia 1 sierpnia 2000 roku (od III kwartału 2000 roku) oraz ubezpieczenie emerytalno – rentowe od dnia 1 sierpnia 2000 roku (od III kwartału 2000 roku). tj. od dnia następującego po dniu, w którym ustało ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy nastąpiło w związku z nabyciem przez wnioskodawcę oraz jego żonę I. gospodarstwa o powierzchni 1,23 ha przeliczeniowego (zakup w dniu 11 lipca 2000 roku od L. K. działki o powierzchni 1,03 ha oraz darowizna rodziców ubezpieczonego K. i B. M. działki o powierzchni 0,98 ha).

W standardowej informacji zawartej w druku decyzji K. M. został pouczone o obowiązku poinformowania, w ciągu 14 dni, Kasy o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności (pkt1). W punkcie 2 pouczenia wskazano, że rolnik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, nadal podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników. Jednocześnie wskazano, że osoby te z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegają tylko wówczas, gdy złożą w tej sprawie stosowne oświadczenie ZUS lub KRUS.

W dniu 5 sierpnia 2011 roku do organu rentowego wpłynęło zaświadczenie Burmistrza Gminy N. stwierdzające, że K. M. prowadzi nieprzerwanie od 4 września 1991 roku pozarolniczą działalność gospodarczą.

Nadpłata z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników K. M. wyniosła 9.078,80 zł.

W niniejszym postępowaniu pod rozwagę Sądu Okręgowego poddana została ocena prawidłowości decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 21 listopada 2011 roku (nr(...)) w zakresie w jakim stwierdzała ona, że na dzień 1 sierpnia 2000 roku K. M. nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz decyzji KRUS z dnia 23 listopada 2011 roku (nr (...)) stwierdzającej nadpłatę z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 9.078,80 zł.

Zgodnie z art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) w zw. z art. 52 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego (ust. 2).

Sąd Okręgowy wskazał, iż składając w dniu 27 października 2000 roku wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników odwołujący załączył do wniosku zaświadczenie ZUS, z którego wynikało, że w okresie od 01.11.1991r. do 31.07.2000r. był objęty ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. K. M. w okresie od 4 września 1991 roku nieprzerwanie posiada zarejestrowaną w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Gminy N. pozarolniczą działalność gospodarczą, której przedmiotem jest handel oraz usługi transportowe.

Jak wynika z analizy dokumentów ubezpieczony, pomimo prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, nie poinformował KRUS o tym fakcie, co więcej wbrew ciążącemu na nim obowiązkowi nie składał również dokumentów potwierdzających fakt kwoty granicznej należnego podatku. Dopiero w dniu 5 sierpnia 2011 roku organ rentowy uzyskał informację (zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej), iż od 1991 roku nieprzerwanie prowadzi działalność gospodarczą, zaś w dniu 31 sierpnia 2011 roku informację o wysokości uzyskiwanych przez ubezpieczonego w latach 2000-2010 przychodach z tego tytułu. Wskazać w tym miejscu należy, iż autentyczność dokumentów na, których opierał się Sąd ustalając stan faktyczny w niniejszej sprawie, nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, stąd też Sąd ocenił je jako wiarygodne. Tak samo ocenił Sąd pozostałe dokumenty zgromadzone w sprawie – zarówno te przedłożone podczas postępowania sądowego, jak i te zgromadzone w aktach organu rentowego.

W znacznej części okoliczności objęte dokumentacją zgromadzoną w aktach KRUS potwierdził także K. M., który w zeznaniach złożonych 25 czerwca 2012 roku potwierdził zarówno sposób i daty nabycia nieruchomości rolnych, jak i prowadzenie działalności gospodarczej. Sąd uznał jednak za niewiarygodne zeznania ubezpieczonego w zakresie, w jakim twierdził on, że informował KRUS o prowadzeniu działalności gospodarczej w formie ustnej oraz, że nie został poinformowany o obowiązku poinformowania organu rentowego o kontynuacji prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Temu ostatniemu wyraźnie przeczy treść pouczenia zawartego w decyzji KRUS z 13 listopada 2000 roku. W odniesieniu do rzekomego poinformowania KRUS o prowadzeniu działalności gospodarczej stwierdzić należy, że dwunastoletni upływ czasu niemalże wyklucza zapamiętanie przez wnioskodawcę tak istotnej (i leżącej w jego interesie), acz drobnej pod względem czasu trwania okoliczności oraz fakt załączenia do wniosku zaświadczenia o wyrejestrowaniu z ubezpieczeń społecznych, (złożenie druku (...) z kodem 140 i (...) z kodem 113, które to dokumenty stanowią podstawę do wyrejestrowania działalności gospodarczej (inne dokumenty nie są wymagane). Z tego samego względu nie uwzględniono także wniosku dowodowego pełnomocnika ubezpieczonego

o przesłuchanie na okoliczność poinformowania przez wnioskodawcę o prowadzeniu działalności gospodarczej pracowników KRUS J. S. i J. M.. Przesłuchanie to prowadziłyby wyłącznie do przedłużenia postępowania, bowiem (pomijając wysoką wątpliwość co do możliwości zapamiętania złożenia przez obcą osobę oświadczenia określonej treści) w świetle treści akt rentowych nie można poczynić ustaleń odmiennych od poczynionych przez Sąd.

Należało więc uznać, iż wydając w dniu 13 listopada 2000 roku decyzję o objęciu K. M. ubezpieczeniem społecznym z mocy ustawy od dnia 1 sierpnia 2000 roku organ rentowy nie posiadał informacji, iż ubezpieczony nadal prowadzi działalność gospodarczą. Przytoczone powyżej okoliczności pozwalają uznać decyzję z dnia 21 listopada 2011 roku nr DU- (...) za prawidłową w zakresie w jakim organ rentowy, wobec ujawnienia nowych dowodów, stwierdził, że na dzień 1 sierpnia 2000 roku ubezpieczony nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników (oraz stwierdził nieważność decyzji o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników z 13 listopada 2000 roku).

Zgodnie z art. 5, 7 ust. 1 – 2 i art. 16 ust. 1 pkt 1 - 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu oraz ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu na podstawie ustawy podlega rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny. Przepisów tych nie stosuje się jednak do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (art. 16 ust. 3 ustawy).

Obowiązkowi ubezpieczenia podlega więc osoba, która odpowiada ustawowej definicji rolnika. Definicja ta zawarta jest w art. 6 pkt 1 ustawy, zgodnie z którym przez rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia. Zgodnie z tą definicją o uznaniu osoby fizycznej za rolnika nie decyduje prawo własności gospodarstwa rolnego, lecz faktyczne posiadanie samoistne lub zależne. Decyduje o tym także prowadzenie działalności rolniczej, co zgodnie z art. 6 pkt 3 oznacza działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym produkcji ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej, rybnej i leśnej. Wynika stąd jednoznacznie, że objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników zależy od wielkości posiadanych przez rolnika hektarów przeliczeniowych, a ubezpieczenie to ma charakter ubezpieczenia obowiązkowego, w którym obowiązek uiszczenia składek powstaje automatycznie, z mocy samego prawa w rezultacie zaistnienia warunków objęcia ubezpieczeniem (art. 8 i 17 ustawy).

Poza sporem pozostawała okoliczność, iż K. M. dopiero od 11 lipca 2000 roku jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni ponad 1 ha przeliczeniowego. Podkreślić w tym miejscu należy, iż ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników opiera się na zasadzie wykluczenia podlegania temu ubezpieczeniu w czasie podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu, zdefiniowanemu w art. 6 pkt 12 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jako ubezpieczenie społeczne lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach (art. 7 ust. 1 in fine oraz art. 16 ust. 3 ustawy). Stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.), osoby prowadzące działalność gospodarczą podlegają z tego tytułu obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Zgodnie natomiast z art. 8 ust. 6 ustawy za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się m.in. osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

W ocenie Sądu Okręgowego właściwa wykładnia cytowanych przepisów prowadzi do wniosku, że podleganie ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu „wyprzedza” ubezpieczenie rolnicze. Jest to oczywiste, jeśli zważyć na fakt, że władza publiczna partycypuje w przeważającej mierze w kosztach tego preferencyjnego (z racji wymiaru składek) systemu. Dlatego też - jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05

(OTK-A 2006 nr 3, poz. 28) - system ubezpieczenia społecznego rolników ma na celu zapewnienie tego ubezpieczenia jednoznacznie określonej grupie społecznej, dla której praca w gospodarstwie rolnym stanowi podstawowe źródło utrzymania.

Zasada pierwszeństwa podlegania przez rolnika innemu niż rolniczy tytuł ubezpieczeniu społecznemu doznała wyłomu przez dodanie ustawą z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. Nr 124, poz. 585 ze zm.) do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, z dniem 1 stycznia 1997 roku art. 5a stanowiącego, że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie przez co najmniej jeden rok, podejmował pozarolniczą działalność gospodarczą, nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlegał nadal temu ubezpieczeniu. Mógł on jednak złożyć Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie, że chce podlegać ubezpieczeniu społecznemu z racji prowadzonej działalności gospodarczej. Cytowany przepis dawał zatem rolnikowi prawo do kontynuowania powstałego przed podjęciem działalności gospodarczej rolniczego ubezpieczenia społecznego, o ile spełniał w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach. Z unormowania tego nie wynikała przy tym reguła pierwszeństwa podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w przypadku jego zbiegu z innym tytułem ubezpieczenia społecznego, a jedynie możliwość dokonania przez zainteresowanego wyboru systemu ubezpieczenia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2006 roku, I UK 172/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 52). Wybór ten dotyczył tylko sytuacji, gdy dana osoba spełniała jednocześnie przesłanki objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym i ubezpieczeniem społecznym z racji prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a można go było dokonać wyłącznie w momencie podejmowania tej ostatniej działalności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2006 roku, III UK 46/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 233) i to pod warunkiem uprzedniego (a więc bezpośrednio przed podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej), trwającego nieprzerwanie przynajmniej jeden rok podlegania z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie, liczonego od dnia objęcia tym ubezpieczeniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2000 roku, II UKN 618/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 27 i z dnia 17 listopada 2000 roku, II UKN 54/00, OSNAPiUS 2002 nr 12, poz. 290 i z dnia 7 kwietnia 2006 roku, I UK 223/05, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 109). Zważywszy na to, że przed 1 sierpnia 2000 roku K. M. nie podlegał (nieprzerwanie przez rok) ubezpieczeniu społecznemu rolników, a jedynie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, niemożliwym byłoby (w przypadku wiedzy organu rentowego o kontynuacji prowadzenia działalności gospodarczej) objęcie wnioskodawcy rolniczym ubezpieczeniem społecznym. K. M. nie spełniał bowiem – jak słusznie przyjął w zaskarżonej decyzji organ rentowy – warunków objęcia go ubezpieczeniem społecznym rolników.

Dla porządku Sąd I instancji wspomniał, że w dniu 2 maja 2004 roku weszła w życie ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 873). Aktem tym nadano nowe brzmienie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przede wszystkim wydłużono okres nieprzerwanego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników uprawniający osobę podejmującą pozarolniczą działalność gospodarczą do wyboru systemu ubezpieczenia społecznego i uzależniono możliwość tego wyboru od formy opodatkowania wspomnianej pozarolniczej działalności gospodarczej. W myśl znowelizowanego ust. 1 powołanego artykułu, rolnik lub domownik, który podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata i rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym, podlegał nadal temu ubezpieczeniu, jeżeli nie był pracownikiem i nie pozostawał w stosunku służbowym. Stosownie do ust. 5 tego artykułu, do dnia 14 lutego każdego roku rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu, zobowiązany był po rozliczeniu roku podatkowego złożyć w Kasie zaświadczenie właściwego organu podatkowego o wysokości należnego podatku za miniony rok. W świetle ust. 7 zmienionego art. 5a niezachowanie terminu, o którym mowa w ust. 5, o ile nadal prowadzona była pozarolniczą działalność gospodarcza, było równoznaczne z zaistnieniem okoliczności powodujących ustanie ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć wspomniane zaświadczenie.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego pomimo nałożonego na ubezpieczonego obowiązku, K. M. nie przedłożył organowi rentowemu żadnych dokumentów potwierdzających prowadzenie działalności gospodarczej, w tym w szczególności nie przedłożył, stosownie do treści art. 5a ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zaświadczenia o formie opodatkowania prowadzonej działalności oraz zaświadczenie właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za miniony rok do dnia 14 lutego każdego roku podatkowego (w brzmieniu obowiązującym do 2 maja 2004 roku) do 31 maja każdego roku podatkowego (w brzmieniu obowiązującym od 2 maja 2004 roku do 23 sierpnia 2005 roku). Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w okresie od 2005 do 2011 roku wymagane zaświadczenia nie zostały przez ubezpieczonego przedłożone, nie spełnił on zatem ciążącego na nim obowiązku.

Sąd Okręgowy nadmienił, że art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w brzmieniu nadanym aktem nowelizującym z dnia 2 kwietnia 2004 roku, obowiązywał tylko w okresie od 2 maja 2004 roku do 23 sierpnia 2005 roku, gdyż z dniem 24 sierpnia 2005 roku weszła w życie kolejna ustawa zmieniająca z dnia 1 lipca 2005 roku (Dz.U. Nr 150, poz. 1248). Przepis art 2 tego aktu uporządkował redakcyjnie określone w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zasady dopuszczalności podlegania rolników i domowników rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w okresie prowadzenia przez nich pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, uniezależniając możliwość wyboru systemu ubezpieczenia społecznego od formy opodatkowania tejże działalności, ale zachowując podstawowe konstrukcje prawne dotychczasowej regulacji tego zagadnienia. Między innymi te, które odnoszą się do przesłanki nieprzerwanego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie przez co najmniej 3 lata, złożenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenia o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej, udokumentowania kwoty należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy zaświadczeniem właściwego naczelnika urzędu skarbowego, uwarunkowania prawa do korzystania z ubezpieczenia społecznego rolników od płacenia kwoty należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nieprzekraczającej 2.528 złotych oraz ustania ubezpieczenia społecznego rolników z końcem kwartału, w którym rolnik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązany był złożyć zaświadczenie właściwego urzędu skarbowego o wysokości podatku dochodowego z tego tytułu, a obowiązku tego nie dopełnił.

Z powyżej przytoczonych przepisów wynika, że rolnik, który podjął prowadzenie innej (pozarolniczej) działalności gospodarczej, może pomimo to pozostać w ubezpieczeniu rolniczym (w KRUS), jeżeli spełni warunki określone w art. 5a ust. 1, świadczące o tym, że chce w tym ubezpieczeniu pozostać oraz, że działalność rolnicza ma trwały charakter i stanowi podstawowe źródło jego dochodu, natomiast pozarolnicza działalność gospodarza ma niewielkie rozmiary (podatek dochodowy nie przekracza rocznej kwoty granicznej 2.528 zł, podlegającej corocznej waloryzacji - art. 5a ust. 8 ustawy) i jedynie wspomaga dochód z działalności rolniczej. Zgodnie z ust. 9 art. 5a stosownie do treści ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników Minister właściwy do spraw rozwoju wsi ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w drodze obwieszczenia, roczną kwotę graniczną, o której mowa w ust. 8. Wskazać należy, iż w latach 2000 – 2009 wysokość rocznych kwot granicznych kształtowała się następująco w 2005 r. – 2 604 zł (M.P. z 2005 r. Nr 7 poz. 101), 2006 r. – 2 643 zł (M.P. z 2006 r. Nr 4 poz. 478), w 2007 r. – 2 693 zł (M.P. z 2007 r. Nr 18 poz. 219), w 2008 r. – 2 755 zł (M.P. z 2008 r. Nr 31 poz. 277), w 2009 r. – 2 835 zł (M.P. z 2009 r. Nr 18 poz. 237), w 2010 r. – 2 863 zł (M.P. z 2010 r. Nr 26 poz. 245), a w 2011 roku 2.929 zł (M.P. z 2011r., Nr 28, poz. 309). W zestawieniu z osiąganymi w tych latach przychodami K. M. z pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczonego (pomiędzy 187.361,40 zł a 312.228,10 zł) powstały daleko idące wątpliwości co do spełniania przez wnioskodawcę także tego warunku objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym.

Odnosząc się do argumentacji ubezpieczonego Sąd Okręgowy podzielił stanowisko organu rentowego, iż K. M. został prawidłowo pouczone o ciążącym na nim obowiązku informowania o wszelkich okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu oraz o zmianie okoliczności, którą to okolicznością niewątpliwie jest fakt prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (pouczenie z dnia 13 listopada 2000 roku). Z tego też względu decyzję KRUS z

dnia 21 listopada 2011 roku stwierdzającą niespełnianie przez ubezpieczonego warunków objęcia go ubezpieczeniem społecznym rolników na dzień 1 sierpnia 2000 roku Sąd uznał za prawidłową.

Nadto, wobec nie zakwestionowania przez K. M. ustalonej przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego kwoty nadpłaconych składek na ubezpieczenie społeczne rolników Sąd uznał także decyzję KRUS z 23 listopada 2011 roku za prawidłową.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania Sąd Okręgowy w Szczecinie na mocy art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. oddalił odwołania wnioskodawcy od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w S. z dnia 21 listopada 2011 roku (nr DU- (...)) oraz z dnia 23 listopada 2011 roku (nr (...)) jako niezasadne.

Apelację od tego rozstrzygnięcia wniósł ubezpieczony.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości i wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji.

Wyrokowi zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych poprzez ustalenie, że skarżący nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, wynikających z art. 5a, art. 7 oraz art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Apelujący podał, że Sąd słusznie zauważył, że K. M. przed 1 sierpnia 2000r. nie podlegał nieprzerwanie przez rok ubezpieczeniu społecznemu rolników. Jednak na dzień złożenia wniosku skarżący nie podlegał żadnemu ubezpieczeniu. Apelujący podkreślił, że skarżący już w dniu 1 sierpnia 2000r. dokonał wyrejestrowania z ubezpieczeń społecznych na druku (...) z datą 1 sierpnia 2000r. z kodem wyrejestrowania 140 oraz złożył w dniu 1 sierpnia 2000r. druk (...) z datą 1 sierpnia 2000r. z kodem 113.

Odnosząc się do zarzutu Sądu Okręgowego, że K. M. nie przedłożył organowi rentowemu żadnych dokumentów potwierdzających prowadzenie działalności gospodarczej, w tym w szczególności nie przedłożył, stosownie do treści art. 5 a ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zaświadczenia o formie opodatkowania prowadzonej działalności oraz zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za miniony rok do dnia 14 lutego każdego roku podatkowego – apelujący podał, że w chwili złożenia wniosku przez ubezpieczonego, taki obowiązek nie istniał. Wskazał również, że informował o prowadzonej działalności gospodarczej. Nie był zaś informowany o konieczności przedkładania jakichkolwiek zaświadczeń o prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, ani o konieczności przedkładania zaświadczeń wynikających z art. 5a. Zdaniem skarżącego przepis 5a jest przepisem stosunkowo nowym, wielokrotnie nowelizowanym, obowiązek przedkładania zaświadczeń o formie opodatkowania wszedł w życie w 2004r, i nikt z KRUS-u nie informował go o takim obowiązku.

Zdaniem K. M., w chwili składania wniosku o ubezpieczenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, spełniał on warunki ubezpieczenia określone w art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 ustawy, tj. prowadził na własny rachunek działalność rolniczą w posiadanym gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego oraz nie podlegał innemu ubezpieczeniu społecznemu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się bezzasadna i nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się wadliwości postępowania przed Sądem I instancji. Ustalenia faktyczne poczynione przez ten Sąd są właściwe i kompletne, a wyprowadzone z nich wnioski nie budzą zastrzeżeń. Sąd Okręgowy w sposób staranny zebrał i rozważył wszystkie dowody, a oceniając je – wbrew twierdzeniu apelacji - nie naruszył granic ich swobodnej oceny określonych przepisem art. 233 k.p.c. Nadto, do ustalonego stanu faktycznego zastosował właściwe przepisy prawa materialnego – tj. ustawy z dnia 11 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj.: Dz.U. z 2004 roku, Nr 39, poz. 353 ze zmianami), szczegółowo i klarownie przedstawiając w pisemnym uzasadnieniu przesłanki uzasadniające merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy. Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne oraz

należycie umotywowaną ocenę prawną sporu Sąd Apelacyjny w całości aprobuje, przyjmując je za własne oraz w pełni dzieląc wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z tego też względu Sąd Apelacyjny nie dostrzega potrzeby ponownego przytaczania zawartych w nim argumentów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 roku, sygn. II UKN 61/97, OSNAP 1998/3/104 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 grudnia 1999 roku, sygn. I PKN 402/99, OSNAP 2001/8/272).

Spór w przedmiotowej sprawie dotyczył ustalenia organu rentowego, że ubezpieczony na dzień 1 sierpnia 2000r. nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz stwierdzonej w związku z tym nadpłatą z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 9.078,80z zł.

W ocenie Sądu Apelacyjnego słusznie Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony nie przedłożył organowi rentowemu żadnego dokumentu potwierdzającego prowadzenie działalności gospodarczej, w tym w szczególności nie przedłożył, stosownie do obowiązującego art. 5a ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zaświadczenia o formie opodatkowania prowadzonej działalności oraz zaświadczenie właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za miniony rok do 14 lutego każdego roku podatkowego (w brzmieniu obowiązującym do 2 maja 2004r.) do 31 maja każdego roku podatkowego (w brzmieniu obowiązującym od 2 maja 2004r. do 23 sierpnia 2005r.). Trafnie też Sąd dokonał wykładni przepisów obowiązujących w okresie objętym niniejszą decyzją tj. art. 6 pkt 12, art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 3 o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 6 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) i na ich podstawie skonstatował, że rolnik, który podjął prowadzenie innej pozarolniczej działalności gospodarczej, może pomimo to pozostać w ubezpieczeniu rolniczym, jeżeli spełni warunki określone w art. 5a ust. 1, świadczące o tym, że chce w tym ubezpieczeniu pozostać oraz, że działalność rolnicza ma trwały charakter i stanowi podstawowe źródło jego dochodu.

Odnosząc się do zarzutu ubezpieczonego Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko organu rentowego i Sądu Okręgowego, iż K. M. został prawidłowo pouczony o ciążyącym na nim obowiązku informowania o wszelkich okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu oraz o zmianie okoliczności, którą to okolicznością niewątpliwie jest fakt prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (pouczenie z dnia 13 listopada 2000 roku). Z tego też względu decyzję KRUS z dnia 21 listopada 2011 roku stwierdzającą niespełnienie przez ubezpieczonego warunków objęcia go ubezpieczeniem społecznym rolników na dzień 1 sierpnia 2000 roku słusznie Sąd Okręgowy uznał za prawidłową.

Ustosunkowując się do zarzutu apelacji, że ubezpieczony w chwili składania wniosku o objęcie ubezpieczeniem rolniczym nie podlegał innemu ubezpieczeniu, należy wskazać, że przeczy temu treść otrzymanego od Burmistrza Gminy N. zaświadczenia o prowadzonej przez ubezpieczonego działalności gospodarczej od 1991r. oraz wykaz Pierwszego Urzędu Skarbowego w S. uzyskiwanego przez ubezpieczonego dochodu z prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2000 – 2010r.. Ubezpieczony w żaden sposób nie wykazał by podane w zaświadczeniu przez Burmistrza dane były nieprawdziwe. Osiągane dochody jednoznacznie wskazują na prowadzoną działalność gospodarczą.

Konsekwencją powyższych ustaleń, było przyjęcie również za prawidłową decyzji KRUS z dnia 23 listopada 2011r. w której ustalono kwotę, zresztą nie zakwestionowaną przez K. M., nadpłaconych składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny nie znajdując podstaw do wzruszenia wyroku Sądu pierwszej instancji, które Sąd Odwoławczy bierze pod rozwagę z urzędu i uznając zarzuty apelacji za niezasadne – apelację w oparciu przepis art. 385 kpc oddalił.

SSA Romana Mrotek SSA Zofia Rybicka – Szkibiel del.SSO Beata Górńska